

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

โดย

องค์การบริหารส่วนตำบลโนนเมืองพัฒนา

อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราชการ ๒๕๖๐ มาตรา ๕๗ รัฐต้อง (๑) อนุรักษ์ ฟื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น และของชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะ สำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ด้วย ภูมิปัญญาไทยมีความสำคัญอย่างยิ่ง ช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคงสร้างความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรีเกียรติภูมิ แก่คนไทย สามารถปรับ ประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนาใช้กับชีวิตได้อย่างเหมาะสมสร้างความสมดุลระหว่างคนกับสังคม และธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน ช่วยเปลี่ยนแปลงปรับปรุงวิถีชีวิตของคนไทยให้เหมาะสมได้ตามยุค กองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลโนนเมืองพัฒนา ได้เล็งเห็น ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงได้จัดทำการสำรวจฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน หรือ ประชาชนท้องถิ่น เพื่อให้ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน หรือประชาชนท้องถิ่น เพื่อสืบสานและอนุรักษ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญและมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าฐานข้อมูลภูมิ ปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน หรือประชาชนท้องถิ่น เล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนในการศึกษาภูมิ ปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน หรือประชาชนท้องถิ่น ต่อไป

ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้าน คิดค้นขึ้น แล้วนำมาปรับปรุง แก้ไขพัฒนาแก้ปัญหา เป็นทั้ง สติปัญญาและองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้าน ดังนั้น จึงมีความครอบคลุมเนื้อหา สาระและแนวทางดำเนินชีวิตใน วงกว้าง ภูมิปัญญาท้องถิ่นประกอบไปด้วยองค์ความรู้ใน หลายวิชา ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (๒๕๔๑) ได้จำแนกไว้รวม ๑๐ สาขา คือ

๑. สาขาเกษตรกรรม หมายถึง ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะ และ เทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนาบนพื้นฐาน คุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพา ตนเองใน สภาวะการณ์ต่างๆ ได้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน การแก้ปัญหา การเกษตร เป็นต้น

๒. สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (ด้านการผลิตและการบริโภค) หมายถึง การรู้จัก ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลผลิตเพื่อ เชลลอกการนำเข้าตลาด เพื่อแก้ปัญหาด้านการบริโภค อย่างปลอดภัย ประหยัด และเป็นธรรมอันเป็นกระบวนการให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองทาง เศรษฐกิจได้ ตลอดทั้งการผลิตและการจัดจำหน่ายผลผลิตทางหัตถกรรม เช่นการรวมกลุ่มของกลุ่มโรงงานยางพารา กลุ่ม หัตถกรรม และอื่นๆ เป็นต้น

๓. สาขาการแพทย์ไทย หมายถึง ความสามารถในการจัดการป้องกันและ รักษาสุขภาพ ของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทาง ด้านสุขภาพและอนามัยได้

๔. สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งอนุรักษ์ การพัฒนา และใช้ประโยชน์จากคุณค่าของ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

๕. สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน หมายถึง ความสามารถในการด้านบริหารจัดการ การค้าการ
สะสมและบริการกองทุนและธุรกิจในชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตราและ โภคทรัพย์เพื่อเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของ
สมาชิกในชุมชน

๖. สาขาสวัสดิการ หมายถึง ความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกัน คุณภาพชีวิต
ของคนให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรม

๗. สาขาศิลปกรรม หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลงานทางด้านศิลปะ สาขาต่างๆ
เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ เป็นต้น

๘. สาขาจัดการ หมายถึง ความสามารถในการบริหารการจัดการดำเนินงาน ด้านต่างๆ ทั้ง
ขององค์กรชุมชน องค์กรทางสังคมอื่นๆ ในสังคมไทย เช่น การจัดการองค์กรของกลุ่มแม่บ้านระบบผู้เฒ่าผู้แก่
ในชุมชน เป็นต้น กรณีของการจัดการศึกษาเรียนรู้ นับได้ว่าเป็นภูมิปัญญาสาขาการจัดการที่มี ความสำคัญ
เพราะการจัดการศึกษาเรียนรู้ดี หมายถึงกระบวนการเรียนรู้ พัฒนาและถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาไทยที่มี
ประสิทธิผล

๙. สาขาภาษาและวรรณกรรม หมายถึง ความสามารถผลิตผลงาน เกี่ยวกับด้านภาษา ทั้ง
ภาษาถิ่น ภาษาโบราณ ภาษาไทย และการใช้ ภาษา ตลอดทั้งด้านวรรณกรรมทุกประเภท

๑๐. สาขาศาสนาและประเพณีหมายถึง ความสามารถประยุกต์และ ปรับใช้หลักธรรม
คำสอนทางศาสนาความเชื่อและประเพณีดั้งเดิมที่มีคุณค่า ให้เหมาะสมต่อการประพฤติปฏิบัติให้บังเกิดผลดีต่อ
บุคคลและสิ่งแวดล้อม เช่น การถ่ายทอดหลักศาสนา การบวชป่า การประยุกต์ประเพณี บุญประเพณีข้าว เป็นต้น

ประเพณี/วัฒนธรรม ในพื้นที่ตำบลโนนเมืองพัฒนา อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

ประเพณีวันสงกรานต์

เมื่อถึงเดือน ๕ ตรงกับวันที่ ๑๓ เมษายนของทุก ๆ ปีเราเรียกวันนี้ว่า " วันสงกรานต์ "
ประเพณีไทยเดิมถือว่าวันนี้เป็นวันขึ้นปีใหม่ ธรรมเนียมไทยเราก็จะมีการเล่น รื่นเริง มีการรดน้ำดำหัว
โดยเฉพาจะหนุ่มๆ สาวๆ จะสนุกกันเต็มที่เล่นสาดน้ำกันโดยไม่ถือเนื้อถือตัวเลย ในชนบทหลายแห่ง มีการเล่น
พื้นเมืองต่างๆ กัน หนึ่งวันนี้บางแห่งจะเริ่มจากวันที่ ๑๓ เมษายน และมีการเล่นสนุกสนานไปราว ๆ ๑ สัปดาห์
หรือกว่านั้น แต่ไม่เกิน ๒ สัปดาห์ ระยะเวลาจะมีการนำน้ำหอมเสื้อผ้าอาภรณ์ไปรดน้ำผู้ใหญ่ ญาติพี่น้องที่เคารพ
นับถือ และทางศาสนาก็จัดให้มีการบายศรีพระสงฆ์สมภารเจ้าวัด สรงน้ำพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์เท่าที่มีตามวัด
ต่างๆ ที่อยู่ใกล้เคียง

ประเพณีวันเข้าพรรษา

"เข้าพรรษา" แปลว่า "พักฝน" หมายถึง พระภิกษุสงฆ์ต้องอยู่ประจำ ณ วัดใดวัดหนึ่งระหว่างฤดูฝนพระพุทธเจ้าจึงทรงวางระเบียบการจำพรรษาให้ พระภิกษุอยู่ประจำที่ ตลอด 3 เดือน ในฤดูฝน คือ เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 ค่ำ เดือน 8 ของทุกปี เรียกว่า "บุริมพรรษา"

ประเพณีวันออกพรรษา

ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 เรียกว่าอย่างหนึ่งว่า "วันปวารณา" หรือ "วันมหาปวารณา" คือวันที่พระสงฆ์ทำปวารณากรรม คือเปิดโอกาสให้ เพื่อนพระภิกษุว่ากล่าวตักเตือนกันด้วยเมตตาจิตได้ เมื่อได้เห็น ได้ฟังหรือสงสัย ในพฤติกรรมของกันและกัน

ประเพณีบุญมหากรรม

กรรมที่กำหนดระยะเวลาถวาย จะถวายตลอดไปเหมือนผ้าชนิดอื่นมิได้ ระยะเวลานั้นมีเพียง 1 เดือน คือตั้งแต่วันที่ 1 ค่ำ เดือน 11 ไปจนถึงวัน ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 (วันเพ็ญเดือน 12) ระยะเวลานี้เรียกว่า กฐินกาล คือ ระยะเวลา ทอดกฐิน หรือ เทศกาลทอดกฐิน

*****

แยกตามประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลโนนเมืองพัฒนา
อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

๑. ด้านหัตถกรรม สิ่งประดิษฐ์

๑.๑ จักสานจากไม้ไผ่

เครื่องจักสานไทย เป็นงานศิลปหัตถกรรม ที่มีคุณค่าอย่างหนึ่งของไทย ที่ทำสืบทอดกันมาแต่โบราณ คุณลักษณะ พิเศษของเครื่องจักสานที่มีคุณค่าในตัวเอง ทำให้เครื่องจักสานมีอายุยืนยาวสืบต่อกันมา นานนับพันปี แม้ในปัจจุบันการทำเครื่องจักสานจะลดจำนวนลงไปบ้าง ตามสภาพสังคมวัฒนธรรม ที่เปลี่ยน จากสังคมเกษตรกรรม แต่เครื่องจักสานยังเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ ที่ยังไม่สามารถผลิตได้ด้วยเครื่องจักรกล เพราะการทำเครื่องจักสาน ต้องใช้ความชำนาญ และความสามารถเฉพาะตัวของช่างพื้นบ้านแต่ละถิ่น สิ่งเหล่านี้เป็นคุณค่าพิเศษของเครื่องจักสาน ที่ต่างไปจากผลิตภัณฑ์อื่นที่ผลิตด้วยเครื่องจักร เครื่องจักสานจึง เป็นงานศิลปหัตถกรรมที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้

๑. เจ้าของเรื่อง : นายฉะอ้อน อินใหญ่ เกิดเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๖ อายุ ๗๗ ปี บ้านเลขที่ ๓๓/๑ หมู่ที่ ๑๑ บ้านคลองแคใต้ ตำบลโนนเมืองพัฒนา อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา เป็นผู้มีความสามารถ ในงานจักสาน เช่น สุ่ม อีจู้ดักปลา ไซ สุ่มจับปลา แข่ง ฯลฯ

สนใจเครื่องจักสานติดต่อสอบถามได้ที่ นายฉะอ้อน อินใหญ่ เบอร์โทร 061-057-7476

๑.๑ จักสานจากไม้ไผ่

๒. เจ้าของเรื่อง : นางไผณา ชิตดี เกิดเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๙๙ อายุ ๖๔ ปี บ้านเลขที่ ๗๑ หมู่ที่ ๑๐ บ้านใหม่ทรายทอง ตำบลโนนเมืองพัฒนา อำเภอโนนเมืองพัฒนา จังหวัดนครราชสีมา เป็นผู้มีความสามารถในงานจักสาน กระด้ง กะโล้ โดยนางไผณา ชิตดี เล่าให้ฟังว่า ได้เรียนรู้การสานกระด้ง และกะโล้มาจากผู้เป็นแม่และยาย เมื่อว่างเว้นจากการทำนาก็จะรวมตัวกันสานเครื่องใช้ต่างๆ เพื่อใช้ในครัวเรือน และได้ทำมาเรื่อยๆใช้เองบ้างมีคนซื้อก็ขาย จนถึงปัจจุบัน

สนใจติดต่อสอบถามได้ที่ นางไผณา ชิตดี เบอร์โทร -

๐๔๔-๐๐๑-๑๑๔๖

๑.๒ ทำไม้กวาดจากทางมะพร้าว

๑. เจ้าของเรื่อง : นายหนาม งวนสันเทียะ เกิดเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๙๗ อายุ ๖๖ ปี บ้านเลขที่ ๔๑ หมู่ที่ ๓ บ้านคลองแคใต้ ตำบลโนนเมืองพัฒนา อำเภอโนนเมืองพัฒนา จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นผู้พิการทางสายตา มีความรู้ความสามารถด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นทางการทำไม้กวาดทางมะพร้าว โดยเรียนรู้การทำไม้กวาดนี้มาจากปู่ และได้เรียนรู้จากแหล่งอื่นเพิ่มเติม นายหนาม งวนสันเทียะ และภรรยาได้ยึดอาชีพทำไม้กวาดขายเป็นอาชีพหลัก ส่งขายในตัวเมืองบ้างและบุคคลในตำบลและพื้นที่ใกล้เคียงที่สนใจมารับซื้อบ้าง ส่วนวัตถุดิบ เช่น ทางมะพร้าว ไม้ไผ่ ส่วนใหญ่รับมาจากพื้นที่ในตำบลโนนเมืองพัฒนา

สนใจไม้กวาดติดต่อสอบถามได้ที่ นายหนาม งวนสันเทียะ เบอร์โทร ๐๘๑-๗๐๙-๘๓๙๒

๑.๒ ทำไม้กวาดจากทางมะพร้าว

๒. เจ้าของเรื่อง : นางจัต อินใหญ่ เกิดเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๘ อายุ ๗๕ ปี บ้านเลขที่ ๓๐/๓ หมู่ที่ ๑๑ บ้านคลองแคกลาง ตำบลโนนเมืองพัฒนา อำเภอโนนเมืองพัฒนา จังหวัดนครราชสีมา เมื่อสมัยก่อนนาง อินใหญ่ เคยเป็นสมาชิกสภาตำบล เมื่อคราวเริ่มตั้งสภาตำบลครั้งแรก และเป็นติดต่อกันมา 3 สมัยด้วยกัน ยายจัตมีความสนใจในการทำไม้กวาด จึงได้เรียนรู้การทำจากผู้เฒ่าผู้แก่ เพื่อนำมาใช้เองในครัวเรือน จนมีคนมาขอซื้อไม้กวาดจากยาย จึงทำให้ยายมีรายได้จากการทำไม้กวาดบ้าง และปัจจุบันยังทำไม้กวาดขายและรับเย็บซ่อมแซมเสื้อผ้าอีกด้วย

๑.๒ ทำไม้กวาดจากทางมะพร้าว

๓. เจ้าของเรื่อง : นางทอง มิ่งสันเทียะ เกิดเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๙ อายุ ๖๔ ปี บ้านเลขที่ ๑๓๒ หมู่ที่ ๑๑ บ้านคลองแคกลาง ตำบลโนนเมืองพัฒนา อำเภอโนนเมืองพัฒนา จังหวัดนครราชสีมา ยายทอง มีความสามารถในการทำไม้กวาดจากทางมะพร้าว ซึ่งเริ่มแรกได้ทำไม้กวาดใช้เองโดยหว่าสดุดิบที่มีอยู่ในบ้านจน และต่อมามีคนมาขอซื้อไม้กวาดขายไปใช้ จึงทำให้ยายทองสามารถทำไม้กวาดเป็นอาชีพเสริม ทหารายได้ให้กับครอบครัวอีกทางหนึ่ง

๒. ด้านอาหารและการแปรรูป

๒.๑ ทำกล้วยฉาบ

๑. **เจ้าของเรื่อง :** นางไพรัช แหขุนทด เกิดเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๖ อายุ ๔๗ ปี บ้านเลขที่ ๗๖ หมู่ที่ ๘ บ้านหัวทำนพ ตำบลโนนเมืองพัฒนา อำเภอโนนเมืองพัฒนา จังหวัดนครราชสีมา นางไพรัช เริ่มทำกล้วยฉาบมาตั้งแต่ พ.ศ. 2550 เป็นระยะเวลา 13 ปี จนส่งลูกเรียนจนจบ ทุกคน กล้วยฉาบของนางไพรัช มีหลายรส เช่น รสหวาน รสพริก้า รสเค็ม นอกจากจะทำกล้วยฉาบแล้วยังนำวัสดุดิบที่มีในหมู่บ้าน เช่นมันเทศ มาแปรรูปอีกด้วย ด้านการตลาด ส่งขายตามหมู่บ้านใกล้เคียง และยังมีลูกค้าจากที่อื่นรับไปขายอีกทาง

สนใจกล้วยฉาบติดต่อสอบถามได้ที่ นางไพรัช แหขุนทด เบอร์โทร 086-031-2408

